N°. 414.

DE GRONDWET.

1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . *f* 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . " 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van *f* 1, het zegelregt daaronder begrepen.

ZATURDAG 23 SEPTEMBER.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten **M. Schooneveld en Zoon**, Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven **franco** aan het Bureau **De Grondwet**, Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . *f* 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . . . " 5.40.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement *f* 70, Ned. Cour.

Bij een terugblik op de tot dusver afgelegde loopbaan des heeren VAN HALL, als hoofd van het Ministerie der "tegenovergestelde rigting", blijft, meenen wij, de karakteristiek, die eenmaal de heer BAUD gaf van de staatkunde des Ministers van Buitenlandsche Zaken (Zitting Tweede Kamer, v. 8 Julij 1852), nog altijd hare volle waarde behouden:

"Ons geacht medelid uit de hoofdstad (de heer van Hall) heeft mij in gedachten terug gebragt tot *de tweede week van de maand Mei*, wanneer het *Buitenhof* door de loods van eenen bij uitstek handigen stadgenoot wordt versierd. Ik stel mij dien *kunstenaar* voor als een van de toeschouwers tot zich roepende, en hem (om bij het voorbeeld van de knol en den citroen te blijven) vragen:

"Wat is dit?"

"Een citroen!"

"Neem hem van mij en geef hem mij terug." Dit wordt eenige keeren herhaald. Telkens is het de citroen, die ontvangen en teruggegeven wordt. Eindelijk wordt de citroen verwisseld *door een knol*, en nu zegt de boer:

"Dit is een knol, geen citroen."

"*Het is een citroen, ik verklaar het daarvoor.*"

Wij vragen, of de heer VAN HALL, inderdaad, de Nederlandsche Natie, tot dus ver, iets anders dan *knollen voor citroenen* heeft verkocht?

De *Amsterdamsche Courant* hangt, soms op eene bedenkelijke wijs, de huik naar alle winden. Wij zagen, gister, hoe zij het "hoofdkenmerk" opgaf tusschen de ministeriële en de oppositie-partij. Dat bestond in niets meer of in niets minder, dan dat de oppositie-partij (de constitutionnele) "de Grondwet aanmerkt als de "uitdrukking van de hervormingsbegrippen van den jare "1848, welke nog tot volkomenheid moet worden gebragt." Voor haar is de Grondwet: "de aanvankelijke "bevrediging der plannen van vooruitgang en volksvrijheid, die nog eene verdere ontwikkeling vorderen." Die partij staat, volgens de *Amsterdamsche*, *lijnregt* TEGENOVER *de ministeriële*, en daar de beginselen der laatstgenoemde zich uitdrukken in de leuzen "Vaderland en Oranje" en "Koning en Vaderland", zou de oppositie-partij eigenlijk *tegen* de bevordering van beider belangen zijn!

Onder de leden, die in de Tweede Kamer de oppositie-partij uitmaken, en die dus lijnregt *tegenover* den heer VAN HALL en diens rigting staan, noemt de *Amsterdamsche*, o. a., den heer VAN ZUYLEN VAN NYEVELT.

Toen evenwel de heer VAN ZUIJLEN, in de maand Junij jl., tot lid der Tweede Kamer werd benoemd, was het de *Amsterdamsche Courant*, die in haar No. van 12 Junij, betoogde, dat juist die keuze het Ministerie vertrouwen *behoorde in te boezemen*", want de rigting van den heer VAN ZUIJLEN was precies dezelfde rigting, die de heer VAN HALL altijd had gehuldigd, nog voorstond en steeds zou blijven voorstaan; en als *woordvoerder* van de "toenmalige ministeriele partij", was derhalve de rigting van den heer VAN ZUIJLEN ook die der constitutionnelen. Ziet hier de merkwaardige woorden van de *Amsterdamsche Courant*:

"De heer VAN ZUYLEN V. NIJEVELT was in vorigen tijd wel eens de woordvoerder der toenmalige ministeriële partij. Als zoodanig gaf hij de rigting op, waarin hij zich bereid verklaarde het ministerie te blijven volgen. Tot geruststelling van ieder lid der Tweede Kamer formuleerde hij die rigting aldus: "Geene volkssouvereiniteit, geene democratie, geen algemeen stemregt; de constitutionnele monarchie, overeenkomstig de Grondwet, niets meer, niets minder!" De tegenwoordige Minister van Buitenlandsche Zaken heeft daarop destijds geantwoord met deze korte, maar krachtige woorden: "*Geene andere, mijne heeren! is onze leus!*" Zoo dergelijke overeenstemming ook in het vervolg mogt kunnen bestaan; zoo die geest bij de beraadslagingen der vertegenwoordiging mogt blijven heerschen, dan zal het algemeen welzijn door de afgeloopen verkiezingen kunnen bevorderd worden.

Wij beroepen ons inzonderheid op de woorden gesproken door den heer van Zuijlen van Nijevelt, omdat hij bij meer dan eene gelegenheid blijken gegeven heeft van ongeveinsde rondborstigheid.

Wat is er nu, sedert Junij, gebeurd, waardoor de *Amsterdamsche Courant* genoopt werd, om eensklaps den heer VAN ZUIJLEN in plaats van *naast*, nu *tegenover* den heer VAN HALL te stellen?

Door welke handeling heeft de heer VAN ZUIJLEN, sedert Junij, de aanspraak verbeurd op den broederlijken handslag, dien de *Amsterdamsche* den heer VAN HALL hem deed geven?

Was de verklaring van de eenzelvigheid der rigting tusschen de heeren VAN ZUIJLEN en VAN HALL ook afgelegd, om de groote nederlaag te verbloemen, die het Ministerie door de verkiezing van eerstgenoemde had geleden?

Was het, bijvb., eene onzinnige poging, om, door vleitaal, den waardigen en zelfstandigen VAN ZUIJLEN, naar de lessen der "gepaste en welgemeende staatkunde" van den heer VAN HALL, "in te palmen"?

Welke waarde is aan de uitspraken van een dagblad te hechten, dat, zonder eenige aanleiding, in Junij eene partij stelt *naast*, en in September *tegenover* het Ministerie?

Zou dát "hangen van de huik naar alle winden" niet wel het krachtigste bewijs zijn, dat de *Amsterdamsche Courant* hare inspiratiën ontvangt van een Ministerie, dat alleen door eene gelijke politiek tot nu is staande gebleven, en alleen daardoor nog eenigen tijd staande blijven kan?

Eenige opheldering zou velen niet onaangenaam zijn.

De cordaatheid van de *Amsterdamsche Courant* is groot. Na dat alle dagbladen gesproken hebben, durft zij er "rond voor uitkomen," dat de Troonrede bij "haar een aangenamen indruk heeft doen ontstaan." In het artikel, waarin zij die "rondheid" aan den dag legt, volbrengt zij de taak, die op een half-officieel orgaan rust: zij wederlegt namelijk de bedenkingen, die tegen de Troonrede zijn aangevoerd. Eigenlijk gezegd, treedt zij slechts in eene wederlegging van *onze* bedenkingen, en wij zijn voor die onderscheiding dankbaar, ook al beijvert de *Amsterdamsche* zich, onzen *naam* niet uit te spreken, maar alleen te gewagen van "een blad uit de residentie." Ieder zal wel beseffen, dat de *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode*, geschreven door een hoofdambtenaar van het departement van justitie, zich niet veroorloofd zal hebben iets *tegen* het April-ministerie te zeggen.

Wij antwoorden slechts op twee punten.

Het eerste betreft de zaak van GIBSON. De *Amsterdamsche* doet gevoelen, dat de heer VAN HALL waarschijnlijk zal antwoorden met de geliefkoosde uitvlugt "dat het belang van het Rijk het geven van inlichtingen niet gedoogt." Wat daarvan zij, wij vertrouwen, dat de Kamer zich met die uitvlugt niet zal laten afschepen, wat betreft de vraag: "of de heer VAN HALL "alle officieële stukken heeft uit de handen gegeven "en daaronder geheime rapporten en adviezen, waar"door grond zou zijn geleverd voor de eischen der "Amerikaansche Regering?" Die vraag staat tot de onderhandelingen in geenerlei verband, en het is juist *het belang des Rijks*, dat eischt, dat men wete hoedanige Minister van Buitenlandsche Zaken de Natie, in de tegenwoordige moeijelijke tijden, bezit?

Het tweede punt betreft de volgende zinsneden van de *Amsterdamsche Courant*:

"Het schijnt ons toe, en wij hopen dat wij niet mistasten, dat de aansporing, in het slot der Troonrede vervat, eenigen weêrklank heeft gevonden. In bedoeld blad (dat is: *de Grondwet*) wordt het artikel over dat staatsstuk toch besloten met de verklaring: "welk het verschil van gevoelen ook zij omtrent de beste wijs van regeren: gaarne nemen wij aan, dat *allen* opregtelijk en alleen het heil des vaderlands voor oogen hebben." Zoo wij niet dwalen, dan vangt het nieuwe zittingjaar onder gunstige voorteekenen aan. Bij meest *allen* schijnt kalmte te worden aangetroffen; de goede bedoelingen en de vaderlandsliefde ook van tegenstanders worden erkend. Wij hopen dat dezelfde geest gedurende den verderen loop van het zittingjaar moge blijven heerschen, ten einde ook bij verschil van gevoelen eene beschaafde discussie in de pers worde aangetroffen."

Wij hebben *steeds*, zoo lang wij bestaan, "de goede bedoelingen en de vaderlandsliefde ook van tegenstanders erkend"; en het was juist *onze* grief, dat de "tegenovergestelde rigting" *onzen* strijd voor beginselen *steeds* als een strijd voor bijzondere belangen voorstelde.

De geest, die ons het artikel over de Troonrede in de pen gaf, heeft ons steeds bezield; *want het is de geest der constitutionnele partij*. Geen strijd tegen personen; zelfs ondersteuning van personen, die *zeggen* tegen ons te zijn, maar die naar *onze* beginselen *handelen*. Die constitutionnele gedragslijn deed ons, reeds in Junij, schrijven, wat wij hier herhalen, omdat de verklaring, toen gegeven, nog in hare volle kracht blijft bestaan:

Zal de "versleten rigting" de "kloof" overtrekken, die het ministerie voorleden jaar zoo gelukkig was te zien tusschen zich en haar?

Neen! kort en vast, Neen!

De "versleten rigting" laat de kloof voor rekening van het ministerie met zijne liberaliteit "in anderen zin."

Zij heeft de "kloof" niet willen door*kruipen* in de dagen der verguizing en der belastering; zij heeft lust noch behoefte om ze thans over te *springen*.

Die "versleten rigting" is, was en blijft eene andere dan de "tegenovergestelde rigting."

Zij is de levende kracht der natie, en zal het "versleten" als den geuzen-bedelpenning dragen, ten blijke der kortzigtigheid van onberaden raadslieden; want, door haar en door haar alleen, is aan de behoefte des lands te voldoen.

Deze onze rigting is bedaarde vooruitgang, maar toch altijd vooruitgang, vrije ontwikkeling, vrije beweging, vrije handel, onder een zuinig en krachtig bestuur, dat regtvaardig en gelijk is voor *alle* landgenooten, voor hoogen en lagen, voor kapitalisten en armen; dat ambten en eereposten niet beschouwt als een hulpfonds voor vrienden en familie; dat de regeerkunst niet stelt in gevlei en gedreig, uitsluiting en inpalming; kunsten en gunsten, veel belovende woorden in het openbaar en tegenovergestelde handelingen; het geven van aandeel in het hulpfonds, of het plaatsen op een zwart boek; dat niet meent den naam des Konings steeds op de lippen te moeten hebben, maar tot haren eersten pligt rekent de handhaving der waardigheid van de kroon der Nederlanden.

Die mèt haar wil zijn, moet met *haar* medegaan; zij kan zich niet voegen naar eene andere rigting, zonder op te houden te zijn wat zij is.

Naar hare beginselen *moet* zij ondersteunen wat goed is, *moet* zij helpen tot stand brengen, wat op haren weg ligt, ook al wordt het voorgesteld door personen, die verkondigen, dat zij eene andere rigting volgen; maar zij erkent *niet* als hare vrienden, dan die standvastig zijn in de leer en hare rigting volgen uit overtuiging en uit liefde tot ons oude Nederland, het land der vrijheid.

Het is met dat levensbeginsel der constitutionnele partij voor oogen, dat wij de woorden schreven, door de *Amsterdamsche Courant* aangehaald, namelijk: "dat "wanneer de Regering *inderdaad* zal bewijzen, dat zij "de eensgezindheid en het wederzijdsch vertrouwen wil "aankweeken, zij er verzekerd van kan zijn, dat zij "ook bij ons, behoudens onze beginselen, ondersteu"ning zal vinden." Maar de half-officiële Courant heeft verzuimd, onder de oogen harer lezers te brengen, wat wij daarbij als voorwaarden stelden: "maar dan "moet de Regering, in de eerste plaats, en eens en "voor altijd, afstand doen van het, in den laatsten "tijd, zoo dikwerf gebezigde middel, om door insinuatie "en verdachtmaking het wederzijdsch *wantrouwen* aan "te kweeken; zij moet dan door openhartigheid toonen, "het ware begrip eener constitutionnele verantwoorde"lijkheid te beseffen, en nergens *personen*, overal de "*zaken*, voor oogen houden."

De Morgenster maakt een aanvang met beschouwingen te geven over DA COSTA's *brief*. Zij meent, dat het antwoord: "een Ministerie GROEN", op de

vraag: »*wat nu?*« onjuist is; maar dat strookt niet met hare eigene beschouwing, die aldus luidt:

»Wij meenen, volgens alle regelen van parlementair regt, moest dat Ministerie vervangen worden niet door een Ministerie Groen, maar door een Ministerie, waarin het beginsel zich krachtig gelden deed dat de April-beweging had doen ontstaan, en *dus een Protestantsch-historisch Ministerie.* — En indien wij het *programma* ter hand nemen *van het Ministerie* hetwelk dat van Thorbecke heeft opgevolgd, *een programma* waardoor het werd toegejuicht en met welgevallen ontvangen, wat zien wij dan anders dan dat die Protestantsche rigting door het Ministerie van Hall-Donker als het zijne werd voorgesteld?«

Het programma dus drukte de rigting van het Ministerie uit, dat het Ministerie THORBECKE *moest* vervangen.

Dat programma had niet de kleur van een Ministerie VAN-HALL-DONKER.

Het programma drukte het beginsel eener »tegenovergestelde rigting« uit, en werd door de anti-revolutionnaire partij toegejuicht.

Het wordt dan ook schier door niemand meer tegengesproken, dat het opgetreden Ministerie een *verkeerd programma* gaf.

Nu is het immers duidelijk, dat het programma, passende voor een Ministerie GROEN, juist regtvaardigt het antwoord op de vraag: *wat nu?*

Wel! een Ministerie GROEN.

De Stem, een weekblad der Christelijk Afgescheidene Kerk, zegt in het nommer van 14 September:

»Reeds vroeger hebben wij, bij den aanvang der beweging tegen het beroep van Ds. Meijboom te Amsterdam, onze tusschenkomst aangeboden; dezelve is door *de Nederlander* afgewezen.«

»*Zeer zeker* zijn de *niet-gescheidenen* uit zich zelven sterk genoeg om het regt der *Hervormde gezindheid* te handhaven; hoezeer ten deze nog niet veel aan het licht is gebragt, de uitkomst zal het verder aantoonen.«

»Dat Dr. Meijboom te Amsterdam en Ds. Zaalberg te 's Gravenhage zullen worden *bevestigd*, kan reeds thans als *zeker* worden beschouwd, de eerste denkelijk door Ds. Hazebroek, de tweede door Ds. D. Molenaar, et *ce pour la rareté du fait.*«

»En wat dan? . . . .«

Wij hadden zulk een bijtende scherts niet gewacht. Evenwel, wij gelooven, dat na de uitspraak der Synodale Commissie ook op veler aangezigten en in veler bedenkelijke blikken de twijfelmoedige vraag zal te lezen staan: *wat nu?*

En wat dan?

»De vereenigingen der regtzinnigen te Amsterdam, 's Gravenhage en Rotterdam worden aan zich zelven overgelaten, en staan gereed om zich te voegen bij . . . . de Christelijk Afgescheidene Gereformeerden.«

»Zal *dat* het einde wezen van de worsteling, die in Nederland plaats heeft *naar het voorbeeld der vrije Schotsche Kerk?*«

Gewis de vorming der vrije Schotsche Kerk is het einde geweest van een met voorbeeldige trouw en veêrkracht gevoerden *kerkelijken strijd.*

Maar, was die strijd niet juist eerlijk en regtschapen; omdat het geschil meer de afhankelijkheid der Kerk van den Staat, door tijdelijke voorregten verbonden, betrof? De vrije Schotsche Kerk toch deed *van allen Staatsonderstand afstand!*

De Nederlander zegt:

»De bezwaren van *de Grondwet* tegen *de Nederlander* »zijn dikwerf van zonderlingen aard.

»*De Nederlander* heeft onverwijld *gezorgd* voor *de* »*wederlegging* van hetgeen *de Grondwet* tegen het Am»sterdamsche adres over de theologische faculteiten »ingebragt heeft.«

Die *zorg* wordt ook door ons gewaardeerd, mits *de wederlegging*, vervat in eene *geregelde* beschouwing van onze bezwaren, ook voor eene beknopte beantwoording geschikt ware, en niet in verschillende onzamenhangende stukken van onderscheidene inzenders begrepen ware.

Daardoor wordt onze taak wel niet moeijelijk, maar toch lastig. En om die reden schreven wij: »dat *de* »*Redactie* zich aan de wederlegging geheel schijnt te »onttrekken, maar die taak over te laten aan de schrij»vers van *ingezonden* stukken, die *onder elkander ver*»*deeld* hebben den hun blijkbaar opgelegden last.«

Evenwel dat zegt niet, dat wij ons zouden willen onttrekken aan den strijd, en ons bezwaar vloeide geenszins voort uit de meening, dat »de wederlegging »minder zou afdoen, omdat ze in een *ingezonden* stuk »voorkomt«. Integendeel geven wij dadelijk een bewijs, hoezeer wij daarop prijs stellen.

In No. 1298 van *de Nederlander* vinden wij weder eene beschouwing *over*, geene wederlegging *van* ons gevoelen, dat het adres *aan den Koning* over de Theologische faculteiten aan 's Rijks Hoogescholen, voor geene gunstige beschikking vatbaar is; want dat *de Hervormde Kerk* volkomen bevoegd en geregtigd is, wie zij tot het leeraarsambt ongeschikt en onbekwaam acht, of wie niet aan hare leer en belijdenis gehecht is, te weren, *al ware* het ook, dat hij het doctoraat in de godgeleerdheid aan een der Hoogescholen verkregen had. Bij al de gronden, die wij voor dat gevoelen hebben opgegeven, wijzen wij nog op art. 17 van het Kerkelijk Reglement, op de toelating, waarbij juist de weg geopend is, om kandidaten van *andere* Protestantsche kerkgenootschappen tot het leeraarsambt toe te laten.

Wij hebben ons gevoelen onbewimpeld uitgesproken, dat bij het adres een verkeerd standpunt is ingenomen. Men wil, dat de Regering eene minderheid tegenover eene meerderheid in bescherming neme; daartegen komen wij in verzet. Hetzelfde beginsel, waarom wij de tusschenkomst der Regering in de organisatie van het R. K. kerkgenootschap hebben bestreden, huldigen wij ook thans ten aanzien van het Hervormd kerkgenootschap; omdat, indien de Regering vroeger tot een leerstoel in de godgeleerdheid, tot opleiding van Hervormde predikanten, had geroepen Prof. des Amorie van der Hoeven, of Ds. Groenewegen, of Ds. P. van der Goot, de klagte gegrond zou zijn geweest, dat het regt der Hervormde Kerk was miskend. Nu tot die gewigtige taak uitsluitend mannen geroepen zijn, die predikanten waren bij het Hervormd kerkgenootschap, is de grond van bezwaar weggenomen. Wat zou het zijn, zoo vroeger tot Hoogleeraren waren benoemd: Ds. Molenaar, Ds. Fijneluik, Ds. van Velzen te Drogeham, enz., en *nu* een ander deel, teregt of ten onregte, zich bij den Koning kwam beklagen, dat daardoor het regt der Hervormde Kerk ware miskend? Kan men in goeden ernst op zulk een klagt een ander antwoord geven, dan nu door ons wordt gegeven? Men zie wel toe, waartoe de gevolgen leiden.

Men kan ons niet aantoonen, dat wij in de verschillen, die de Hervormde Kerk beroeren, partij gekozen hebben. De vrees voor het *jus in sacra* of zelfs *circa sacra* bepaalt ons beginsel. Wij ontkennen dan ook, dat wij ons tegenstanders hebben betoond van hen, die voor de handhaving van het criterium eens kerkgenootschaps ijveren. Als nu in *de Nederlander* wordt gezegd: »Wij meenden, dat het een der uitnemendste »pligten en voorregten van de periodieke drukpers is, »de verdrukten tegen de verdrukkers te verdedigen, »en de publieke opinie voor te lichten op den weg van »regt en geregtigheid«, dan behoeven wij ons die zinsnede niet aan te trekken; want *wij* hebben juist, bij de April-beweging, hen, die men de vrije regeling hunner kerkelijke aangelegenheden betwisten wilde, in bescherming genomen, en, zoo er toen ook verschil had bestaan over het regt van eigendom of van bezit van kerkelijke goederen: wij hadden aangeraden de beslissing van de regterlijke magt daartoe, volgens de Grondwet, in te roepen.

Als een onpartijdig regter ons aanwijst, aan welke zijde het *onregt* is, zullen wij ook tegen het onregt getuigen; maar waar men door inroeping van de hulp van het politiek gezag het regt van den sterkste tracht te huldigen, aan die zijde meenen wij het onregt te moeten zoeken.

Gewis, wij verleenen aan niemand vrijheid om *onregt* te plegen; maar in de teedere zaak der vrijheid van het geweten, was onze raad, om het mindere niet boven het meerdere te kiezen. Zoo de welmeenendheid van onzen raad wordt miskend, wankelen wij in onze overtuiging niet, dat eerzucht en heerschzucht, waardoor meer aan tijdelijke voorregten wordt gehecht, de voornaamste drijfveêren zijn waarom men het juridisch boven het medisch standpunt kiest.

Volgens den milden geest onzer grondwettige regten en vrijheden, is er ook plaats voor *elke* godsdienstige gezindheid, om in het genot der bescherming van den Staat te deelen. De voorzigtigheid gebiedt ons niet, verder daarop aan te dringen, ten einde niet te worden beschuldigd van scheidingen uit te lokken of te bevorderen. Onze innige overtuiging blijft het, dat de stem van het geweten te volgen, verre te verkiezen is boven het vruchteloos en rusteloos ijveren, om de handhaving van regten, die niet te waarderen zijn boven het rustig genot der vrijheid, om zijne godsdienstige meeningen te belijden.

En hiermede eindigen wij een strijd, die door ons, na bekomen aanleiding, werd aangevangen, alleen met het doel, dat de roem van Nederland, als de bakermat van godsdienstige vrijheid, zoo gevestigd blijven, en de Regering zich wachte, om eene schendende hand te slaan aan de zelfstandigheid der Kerk.

Art. 36 der wet tot regeling van het Armbestuur.

De toepassing der Armenwet zal haar gewis spoedig veroordeelen. Onder de artikelen, die tot verwarring zullen leiden, behooren in de eerste plaats, die uit het brein het tegenwoordige Ministerie zijn voortgekomen, di[...] lappen op het vroegere ontwerp zijn gezet. Wij zulle[n] meermalen ontmoeten. Voor het oogenblik staan wij bij het artikel boven aan dit opstel vermeld.

Bij de behandeling van art. 7 der wet zeide de mini[ster:] »Ik heb reeds meermalen gezegd, dat de bedoeling [der] Regering geweest is *alleen te regelen het burgerlijk a[rm]bestuur*, dat tot het gebied van den Staat behoort, maar om daartoe te komen het noodig is, in de wet eenige bepalingen te maken, ten gevolge waarvan de bijzondere en kerkelijke instellingen niet geregeld, maar slechts ve[r]pligt worden tot het doen van eenige opgaven; tot ee[ne] behoorlijke inrigting van het burgerlijk armbestuur zij[n] die opgaven onmisbaar.

Deze verklaring wordt nu wel tegengesproken door [de] circulaire van den Minister, en door art. 20 der w[et,] maar toch het beginsel schijnt gehuldigd in art. 27. [...] burgerlijke gemeente waartoe, bij het ontstaan der [...] hoefte de plaats behoort waar de arme is geboren, is [...] domicilie van onderstand,« wanneer men althans dat [...] in verband met art. 22 en volgende beschouwt; want [...] is alleen sprake van het burgerlijk onderstands-domicili[e.] De plaats der geboorte als het domicilium van onderstan[d] aan te nemen wijkt af, én van de wet van 1818, én v[an] het ontwerp THORBECKE. Van daar dan ook dat art. 36 [en] 37 geene gecopieerde artikelen zijn; immers bij eene v[er]andering van beginsel van dien aard behooren de o[ver]gangsbepalingen ook wel gewijzigd te worden. Het [...] en-dertigste art. luidt als volgt: «Armen, die in den [...] der vijftien maanden, laatst voorafgegaan aan het in w[er]king treden dezer wet, onderstand hebben genoten [uit] fondsen van burgerlijke of algemeene, van kerkelijke [of] van gemengde armbesturen behouden het domicilie [van] onderstand, dat zij bij dat in werking treden hadden, [tot] dat zij gedurende vijftien achtereenvolgende maanden [of] langer, geen onderstand hebben gevraagd of verkre[gen.] Art. 37: Vreemdelingen, die in het geval, bij ar[t. ...] voorzien, verkeeren, behouden het domicilie van on[der]stand, hetwelk zij op het tijdstip van het in we[rking] treden dezer wet hadden, tot dat zij een nieuw he[bben] erlangd, overeenkomstig art. 3°.» Bij art. 30 toch [is] verkrijgen van een domicilium van onderstand tot be[...] of verdrukking der gemeenten en verligting van het [...] voor vreemdelingen bepaald op het vierjarig verbl[ijf in] eene gemeente.

Art. 36 nu is op nieuw in tegenspraak met het b[...] des Ministers bij Art. 7. Wij vinden daar toch aa[n] onderstand genieten, niet alleen uit burgerlijke of [alge]meene maar ook uit kerkelijke fondsen gevolgen verk[...] Armen, die sedert 1 Junij 1853 ondersteund zijn g[ewor]den door burgerlijke of kerkelijke armbesturen, beh[ouden] hun domicilie van onderstand. Hebben zij eenmaal gedurende vijftien maanden geen onderstand *gevraa[gd of] verkregen* dan eerst vervallen zij tot hunne geboorte[plaats] als domicilium van onderstand. Het is niet genoe[g] dat de onderstand hun niet gegeven is, zij mogen ze[lfs] niet gevraagd hebben; welligt opdat de besturen d[ie] weigeren, al is de nood ook nog zoo hoog geklo[mmen,] zich niet trachten te ontdoen van de verpligting o[p hen] als oud domicilium van onderstand rustende, ofsch[oon de] geschiedenis der wet voor deze duidelijke opvatti[ng] pleit. Immers, in het algemeen verslag lezen wij [dat in] deze bepaling werd door enkele leden eene gev[aarlijke] strekking gevonden. Daarin toch zouden ligt de kerkelij[ke] en bijzondere ambesturen, die zich van hunne arm[en zou]den willen ontdoen, een middel vinden om dat [te] bereiken. Er staat toch in het artikel «ingeval e[r gedu]rende vijftien maanden geen onderstand gevraagd *o[f ver]kregen* is.» Die besturen hebben dus slechts niets [te ge]ven, en zij zullen hun doel bereikt hebben.» En in[...] dat de Minister toen volgens de duidelijke letter de[r wet] geantwoord heeft, zeide hij: «De Regering ontke[nt niet] het gewigt van hetgeen door enkele leden ten a[anzien] van dit artikel is opgemerkt, zij heeft dit zelve [...] toen zij het ontwierp, maar eene betere overgangsb[epaling] is haar niet voor den geest gekomen.» Een ant[woord] waarover wij ons niet genoeg verwonderen kunnen [...] is het negatief bewijs steeds moeijelijk te leveren [...] zal het moeijelijk zijn te bewijzen dat niet gevra[agd of] niet gegeven is, de wetgever wil echter het bewijs [...] Art. 70 laatste alinea geeft als middel aan de hand [...] hooren van getuigen onder eede of belofte door den [kan]tonregter.

De Gemeentebesturen kunnen er zich op voorbe[reiden,] dat de toepassing van dit artikel nu telkens zal ge[...] worden. Ieder oogenblik toch zal bij het verwijze[n van] den arme naar zijne geboorteplaats als domicilie v[an on]derstand onderzocht worden, of de arme ook soms [...] van de gemeente, hetzij van de kerk bedeeling hee[ft ont]vangen. Hoe echter zal het bewijs van kerkelijke bede[eling] te leveren zijn? Wel verpligt de wet die besturen, [bij] Art. 12, tot het opgeven, of een arme van hen [...] niet onderstand *kan* erlangen; maar de wet gelast [...] niet op te geven of hij dien vroeger heeft erlangd; [wel] verpligt Art. 10 der wet hen om het getal der door [hen] ondersteunden of verpleegden op te geven, maar niet [...] de namen te openbaren; wel eischt Art 7 eene op[gave] der bepalingen betreffende de inrigting en het bestuur [...] instelling, maar wat baat dit om te bewijzen [...] de laatste vijftien maanden voor de invoering der wet [...] kerkelijke ondersteuning genoot? En toch verbin[dt de] wetgever daaraan het behouden van het domicilie v[an on]derstand in de woonplaats.

Wat zal derhalve deze bepaling van de geboorte[plaats] uitwerken? Zij toch zal het bewijs moeten leveren [...] de ondersteuning gegeven is; want de wet neemt als [...] de geboorteplaats aan als het domicilium van onders[tand;] het behoud der woonplaats als zoodanig is eene exc[eptie;] hij die de exceptie opwerpt, zal ze moeten bewijzen.

dat bewijs zal zonder welwillendheid der diakonien niet te leveren zijn. Mag men op die welwillendheid wel rekenen, nu de wet éénmaal opgeeft wat ze verpligt zijn op te geven? Buitendien mogen zij openbaren wat er vroeger gegeven is? Zoo niet, dan zal het ook niet baten al verzocht ge een verhoor voor den Kantonregter. Hij zal de ontschuldiging vernemen, dat getuige gaf als diaken en dat hij als zoodanig slechts tot het geven van eenige inlichtingen, bij de wet opgenoemd, verpligt is.

Het Gemeentebestuur der woonplaats zal dus in alle gevallen wel kunnen verklaren, dat het geen onderstand gaf, maar iets omtrent de diakenen mede te deelen, is moeijelijk zoo niet onmogelijk.

Wij zijn benieuwd hoe bezwaren van dien aard uit den weg geruimd zullen worden. Indedaad hoe meer men de wet bestudeert, hoe meer leemten, hoe meer tegenstrijdigheden men ontdekt, ja meer en meer overtuigd wordt, dat zij zonder beginselen, met loven en bieden tot stand kwam.

Wij hopen voor meer wetten van dien aard of van dat allooi bewaard te zullen blijven.

(*W. v. d. Burg. Adm.*)

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Eindelijk dan heeft men de zoo lang verwachte berigten omtrent de ontscheping van het verbondene leger in de Krim ontvangen. De telegraaf heeft het langdurige stilzwijgen afgebroken en ons gisteren medegedeeld, dat Donderdag den 14 dezer 25,000 man Engelsche, 25 000 man Fransche en 8000 man Turksche troepen, te zamen 58,000 man, zonder eenigen tegenstand te ontmoeten, in de nabijheid van Eupatoria zijn geland. De geallieerden zouden zich dadelijk van Perekop en Eupatoria hebben meester gemaakt. Zij zijn onmiddellijk tegen Sebastopol opgerukt. De transportschepen zijn naar Varna teruggekeerd, om de reserve van daar naar de Krim over te voeren.

Ziedaar het berigt, zooals het aan vele dagbladen en ook aan ons is medegedeeld. De Fransche *Moniteur* neemt het echter niet dan *onder alle reserve* op, zoodat het onzes inziens nader officiëele bevestiging behoeft. Gewis zal die ook onmiddellijk volgen, indien deze depêche, die toch allen grond van waarschijnlijkheid heeft, waarheid bevat. De plaats, waar de expeditie geland zou zijn, Eupatoria (in Russisch Kosloy) is eene stad op de westkust van de Krim, op een 20tal mijlen van Sebastopol.

Terwijl men intusschen gisteren te Weenen bleef hechten aan het berigt van het bombardement van Odessa, werd dit gerucht te Parijs stellig tegengesproken. Odessa, zeide men daar, zal van zelve vallen, wanneer Sebastopol genomen is; eene verdeeling van de magt der geallieerden is niet waarschijnlijk. Men verklaarde zelfs het gerucht van het bombardement van Odessa daardoor, dat eene divisie van de vloot, die voorbij die stad was gezeild, zich in het schieten had geoefend, hetgeen een gedeelte van de bevolking zoodanig had verschrikt, dat zij de vlugt naar het binnenland had genomen. Van daar zou nu het berigt van het bombardement zich over geheel Europa hebben verspreid. Hoezeer deze verklaring niet onvoorwaardelijk is aan te nemen, gelooven wij evenwel, dat indien Odessa werkelijk was aangevallen, de Westersche regeringen daarvan reeds, officieel mededeeling aan het publiek zouden hebben gedaan, zoodat het ons inderdaad onaannemelijk voorkomt, aan dit berigt geloof te hechten.

Men wilde evenwel ook te Weenen weten, dat de admiraal Lyons Anapa zou bombarderen.

De gewone berigten uit Konstantinopel loopen tot den 10 dezer. Natuurlijk zijn alle bladen en berigten van daar opgevuld met bijzonderheden omtrent de inscheping der troepen, den gang der vloten en transporten, de wijze van ontscheping, de maatregelen, die genomen zijn om alle mogelijke gevallen te voorzien, enz. Wij meenen onzen lezers na het berigt, dat de expeditie, ontscheept is, wel deze bijzonderheden te kunnen besparen, die men gemeend heeft vooraf te kunnen mededeelen, daar wij weldra op officiële wijze omtrent alle bijzonderheden ingelicht zullen zijn.

Het *Journal de Constantinople* van den 9 dezer deelt den tekst mede van verschillende stukken, waarvan de telegraaf ons reeds den korten inhoud had medegedeeld. Een hoogst belangrijk stuk is de *Hatt humayoun* of nieuwe Keizerlijke firman, ten doel hebbende de maatregelen na te gaan, waardoor de strikte inachtneming van den *Tanzimat* of Charte van Gulhané kan worden verzekerd. Daarbij zegt de Sultan, dat hij de instelling verlangt van een nieuwen raad van 5 of 6 leden, die wetsontwerpen zullen moeten in gereedheid brengen, betreffende de navolgende belangrijke punten: de volledige toepassing der wetten door de regtbanken; de bevestiging van de kracht der regering in het land; de vermeerdering van de welvaart des lands; regtvaardigheid in alle aangelegenheden; orde in de finantien en de verbetering van het lot van alle klassen van onderdanen.

Dit stuk bevat in zijn geheel eene levendige beschuldiging tegen een groot aantal ambtenaren en eene plegtige verbindtenis, tegenover geheel Europa aangegaan, om aan Turkije een regeringsstelsel te verzekeren, dat op regtmatige en onwrikbare grondslagen zal rusten. Dit stuk is den 7 September plegtig voorgelezen, in tegenwoordigheid van Ottomanische ministers en hooge ambtenaren, de Katholieke, Grieksche, Armenische, niet-Vereenigde en Katholieke Armeniaansche patriarchen, den opper-rabbijn, enz. Men kan dit stuk beschouwen als een aanhangsel aan de charte van Gulhané en het overzigt van de belangrijke hervormingen, die thans worden voorbereid. Het geldt 15 of 16 verschillende ontwerpen van wet betreffende de toelating der raya's in het Ottomanische leger, het toekennen aan eene bezoldiging aan de christelijke geestelijkheid, de afschaffing der *privilegien* van de gemeenten, in een woord de algeheele gelijkstelling van de onderdanen van den Sultan.

Intusschen maakt het *Journal de Constantinople* met geen enkel woord melding van de vorming van eene commissie van toezigt, speciaal belast met het toezigt op het ten uitvoer leggen van den *Tanzimat*, die, volgens de telegrafische depêche, uit Muzelmannen, Grieken, Katholieken en Israëliten zou zijn zamengesteld. Men weet niet waardoor dit gerucht ontstaan kan zijn.

De Keizerlijke hatt, zooals die plegtig is afgekondigd, is in allen gevalle een allergewigtigst feit en een bewijs van het vaste besluit van den Sultan en van zijne Ministers om het Turksche rijk te herscheppen, door daarin wijzigingen te brengen in overeenkomst met de Westersche beschaving.

Het *Journal de Constantinople* deelt eindelijk den tekst mede van de officiële ontkenning van wege het Ottomanische Gouvernement, op verzoek van den Perzischen gezant van het berigt, dat de betrekkingen tusschen Perzie en Turkije zouden zijn afgebroken.

De laatste berigten uit Azie zijn veel gunstiger. Mustapha-Pacha, die tot opperbevelhebber van het leger van Batoun is benoemd, heeft Konstantinopel verlaten, om die betrekking te aanvaarden. De Fransche kapitein de Mauduit, die sedert eenigen tijd eene zending in Azie vervult, moest met Mustapha-Pacha vertrekken, ten einde zich naar Circassie te begeven. Men zegt, dat hij belast is om aan Schamyl 12,000 geweren te overhandigen, die het Fransche gouvernement aan den beroemden tegenstander van Rusland ten geschenke geeft. De naïb van Schamijl is tevens met zijn talrijk gevolg vertrokken, om zich weder bij zijn aanvoerder te voegen.

Van den anderen kant zou Ismail-Pacha, die tot opperbevelhebber van het leger van Kars is benoemd, — dat men niet met dat van Batoun moet verwarren, zoo als wel eens gebeurt, — zich eveneens weldra naar zijn post begeven.

Men hield zich een paar dagen geleden te Parijs zeer bezig met de moeijelijkheden, waartoe de bezetting der Vorstendommen tusschen Turkije en Oostenrijk aanleiding kon geven. Men zeide, dat krachtens eene vastgestelde overeenkomst de Oostenrijkers Wallachije en de Turken Moldavie zouden bezetten. Deze geruchten zijn niet zeer aannemelijk. Het is zeer mogelijk, dat de Turken het Zuidelijk gedeelte van Moldavie zullen bezetten, van den kant van Galatz en Ibraïla, in elk geval meenen wij zal het noordelijk gedeelte van het Vorstendom door Oostenrijksche troepen bezet worden. De aandacht is intusschen in deze oogenblikken zoo uitsluitend op de Krim gevestigd, dat men zich zeer weinig met de Vorstendommen bezig houdt.

De telegraaf heeft overigens gisteren medegedeeld, dat vorst Gortschakoff den 15 dezer de regering van Moldavie in handen van den heer Constantijn Stourdza, de minister van Binnenlandsche Zaken van de voormalige hospodar heeft overgegeven; baron Budberg, de gewezen Russische Commissaris-Generaal in de Vorstendommen heeft de leden van den Raad van bestuur herinnerd, dat het hun pligt was het land te regeren overeenkomstig de bestaade wetten. Dit is waarschijnlijk het laatste feit, omtrent deze bezetting van de Donau-Vorstendommen te vermelden zal zijn.

Een paar dagen geleden hebben wij eene depêche vermeld, die door de Engelsche en Fransche bladen was medegedeeld, waaromtrent wij nadere opheldering zeer noodig achtten, betrekkelijk eene ontscheping van de verbondene vloten in de Oostzee, te Ulricasborg, bij Sweaborg, waar men batterijen zou hebben opgeworpen, die kleine stad verbrand, Russische kanonneerbooten zou hebben vernield, enz. Zoo als wij verwacht hebben, bevestigen de berigten uit Stockholm van den 15den geenszins een berigt, dat men den 13den van daar wilde ontvangen hebben.

Keizer Franz Joseph is eergisteren te Weenen teruggekeerd van zijn uitstapje naar Ischl.

Keizer Napoleon III is eergisteren te Parijs aangekomen. Hij zal daar eenige dagen blijven en daarna met de Keizerin naar Boulogne vertrekken. Intusschen verzekert men te Parijs, dat er veel waarschijnlijkheid bestaat, dat HH. MM. zich van daar naar het eiland Wight zullen begeven, waar zij eene bijeenkomst met de Koningin van Engeland zouden hebben.

De Fransche *Moniteur* deelt eene correspondentie uit Kopenhagen mede, waarbij herinnert wordt aan de verschillende blijken van sympathie en aan de hulp, die in den jongsten tijd door het Deensche Gouvernement aan de Fransche marine betoond is; tevens wordt daarbij medegedeeld, dat de Koning van Denemarken nog bij al die vriendschappelijke handelingen deze heeft gevoegd, dat hij den heer Ducos, den Franschen minister van marine, tot ridder van de orde van Danebrog heeft benoemd.

De eerste troepen, die van het expeditie-corps in de Oostzee zijn teruggekeerd, zijn te Cherbourg aangekomen. De Engelsche stoomboot *le Prince* heeft aldaar den 14 dezer, des namiddags ten 4 ure, 1350 onder-officieren en soldaten, 44 officieren, 3 marketensters en 23 paarden aangebragt. De kolonel Ducrot van het 3de linie-regement, waartoe deze troepen behoorden, en de generaal d'Hugues, kommandant van de 1ste brigade van het expeditie-corps, waren aan boord. De *Columbia* bragt dienzelfden dag 213 zieken en hersteldden over, benevens eenige te Bomarsund buit gemaakte kanonnen.

De berigten uit Spanje loopen tot den 15den. De toestand van het land en van de hoofdstad in het bijzonder was niet veranderd sedert de laatste berigten. De cholera maakte gelukkig te Madrid weinig vorderingen.

Wij hebben de ontkenning vermeld, die de *Gazeta Piemonteze* aan de geruchten omtrent oneenigheden in den boezem van het Sardinische kabinet heeft tegenovergesteld. Het schijnt, dat eene discussie tot het in omloop brengen van dat gerucht had aanleiding gegeven, die in den Raad heeft plaats gehad over de vraag: of de regering in den aanvang van de volgende zitting, aan de Kamer van Afgevaardigden de quaestie van de secularisatie van de goederen der geestelijkheid zou voorstellen. De minister van openbaar onderwijs scheen eerst tot een uitstel over te hellen, in strijd met zijne ambtgenooten; ten slotte heeft hij zich echter bij hen gevoegd en met eenparige stemmen werd besloten dit vraagstuk aan de Kamer te onderwerpen. Er hebben overigens geene andere geschillen plaats gehad.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Eerste Kamer.

ZITTING VAN VRIJDAG, 22 SEPTEMBER.

Is ingekomen eene missive van den minister van binnenlandsche zaken houdende mededeeling van een Kon. besluit van gisteren, waarbij de heer W. Boreel van Hogelanden benoemd wordt tot voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, gedurende het tegenwoordig zittingjaar.

§ 1. heeft tot de volgende discussie aanleiding gegeven: De heer CREMERS zegt, dat iedere *aanspraak* op eerbiediging van regten, nog niet insluit dat die regten werkelijk geëerbiedigd zijn. Hij vraagt of de minister van buitenl. zaken goed kan vinden eenige opening te geven, omtrent ééne zaak, die, in den laatsten tijd veel besproken is (de zaak van Gibson).

De heer de KEMPENAER geeft, als lid der commissie, de reden op, waarom zij vermeend heeft van dit onderwerp geene melding in het adres te moeten maken. Hij stelt voorop, dat het ministerie moet weten of er nu reeds inlichtingen kunnen worden gegeven, dan wel later als de zaak haar beslag heeft gekregen. Het onderwerp is evenwel in de commissie ruim ter sprake gebragt, maar daar de commissie meende, dat het adres een weerklank van de Troonrede moest zijn, heeft zij gemeend van dit onderwerp te moeten zwijgen, daar, waar de Troonrede dit punt niet aanroerde. De Koning heeft gezegd, dat hij voortdurend van alle Mogendheden verzekeringen van vriendschap en welwillendheid ontvangt, en daarin meende de commissie te moeten berusten.

De MIN. V. BUITENL. ZAKEN zegt, dat ofschoon de bedoelde zaak van ondergeschikt belang is, hij echter niet aarzelt die ophelderingen te geven, waarvoor de zaak vatbaar is. Hij stelt de verzekering voorop, dat de zaak waarop gedoeld wordt, geen gevaar of nadeel zal toebrengen aan de vriendschappelijke betrekkingen tusschen Nederland en Noord-Amerika, op wier behoud beiden grooten prijs stellen. De zaak nu is deze. Zekere Gibson heeft misdadige handelingen gepleegd, waardoor onze Oost-Indische bezittingen bedreigd werden. Hij stelde zich in betrekking met den Sultan van Djambi en zette dien Sultan aan om het Nederlandsch gezag te bestoken. De zaak is met de grootste bedaardheid en met de onpartijdigheid die de Nederl. regters kenmerkt, geïnstrueerd. Het proces heeft 15 maanden geduurd, en nadat de Raad van Justitie, de feiten als bewezen beschouwende, hem op regtsgronden had vrijgesproken, is hij in revisie op grond van de bewezen feiten, tot 12jarige gevangenisstraf veroordeeld. Eenige dagen vóór die uitspraak, is hij *ontsnapt*. Hij is overigens met de meeste voorkomendheid, misschien wel met te groote voorkomendheid behandeld, waardoor welligt de vlugt hem mogelijk is geworden. En nu komt die vreemdeling hier en vraagt hij schadevergoeding. Daarover zijn met het Amerikaansche Gouvernement nota's gewisseld. De Regering heeft (na aan de Amerik. Regering de noodige inlichtingen gegeven te hebben en haar met onze regtspleging bekend te hebben gemaakt) dit stelsel van volkenregt aangedrongen: dat, als een vreemdeling, op ons grondgebied, eene misdaad pleegt, dit dan wel aanleiding tot straf, maar niet tot schadeloosstelling kan geven.

De heer CREMERS bedankt den Minister voor de gegeven inlichtingen.

§ 1 wordt daarna *goedgekeurd*.

De verdere discussie heeft geen overwegend belang opgeleverd en het adres is, behoudens enkele wijzigingen van redactie, onveranderd aangenomen met algemeene stemmen.

Alleen is, op voorstel van den heer VAN NISPEN, met 16 tegen 10 stemmen aangenomen, een amendement op § 7, tengevolge waarvan op de wetten wordt gewezen, waarvan de afdoening door de Grondwet is voorgeschreven.

Adres aan den Koning tot beantwoording der Troonrede.

SIRE!

1. De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft bij de opening dezer zitting met belangstelling vernomen, dat Uwe Majesteit voortdurend van alle Mogendheden de verzekering van vriendschap en welwillendheid ontvangt. Bij de verwikkelingen in ons werelddeel ontstaan, zal, gelijk wij vertrouwen, het beginsel van strenge onzijdigheid, door Uwe Regering in het belang des vaderlands aangenomen, en met stipte vervulling van onze verpligtingen toegepast, de aanspraak op wederkeerige eerbiediging onzer regten door alle Staten doen erkennen.

2. Aangenaam is het ons te vernemen, dat zee- en landmagt zich door ijverige pligtsbetrachting en krijgstucht onderscheidt en daarvan nog onlangs op Borneo de schitterende bewijzen gaf.

3. Wij verheugen ons in de ontvangen mededeeling omtrent den gunstigen toestand der kolonien en het uitzigt op een veelbelovenden oogst. Mogt de gezondheid der bevolking van die schoone bezittingen onder Hooger zegen door gepaste maatregelen worden verbeterd, dan zal ook daarin ruime stof van dankbaarheid voor ons gelegen zijn.

4. Het vooruitzigt op eene ruime opbrengst van de meeste veldvruchten hier te lande wordt door ons met Uwe Majesteit zeer gewaardeerd. Moge onbelemmerde handel en toevoer weldra tot eene duurzame vermindering der prijzen van de eerste levensbehoeften medewerken.

5. De verbetering onzer middelen van verkeer en gemeenschap, zoowel te water als te land, wekt onze belangstelling in hooge mate. Voor handel en nijverheid is elke vooruitgang op dit gebied eene weldaad te noemen, vooral ook wanneer door uitbreiding van het binnenlandsche spoorwegnet eene naauwere aansluiting aan buitenlandsche wegen mag worden tot stand gebragt.

6. Wij verheugen ons van Uwe Majesteit te vernemen dat, niettegenstaande ontstane belemmeringen in de betrekkingen der volken onderling, de Nederlandsche handel, scheepvaart en scheepsbouw in vrij voldoenden toestand verkeeren.

7. Op het voortduren van den gunstigen staat der geldmiddelen van het Rijk, waarvan de Kamer de mededeeling ontving, stelt zij hoogen prijs. Gaarne zal zij aan Uwe Regering hare medewerking verleenen, om op behoedzame wijze tot eene vermindering van lasten over te gaan. Met te meer gerustheid zal zij die voordragt in overweging nemen, wanneer onafgebroken schulddelging daarmede kan vereenigd blijven.

8. Wij zien met verlangen de aanbieding te gemoet van wets-ontwerpen op het onderwijs, maar ook van de overigen, wier indiening door de Grondwet is voorgeschreven. Wetenschap en kunst blijven ons steeds groote belangstelling inboezemen.

9. Onze toestand moge niet volkomen zijn, de natie, Sire! waardeert ten hoogste de zegeningen, die zij geniet. Eendragt en wederzijdsch vertrouwen aan te kweeken, zal onder den Goddelijken bijstand leiden tot heil des dierbaren vaderlands.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN VRIJDAG 22 SEPTEMBER.

In deze zitting heeft de commissie, belast geweest met het aanbieden aan den Koning van eene lijst van drie kandidaten, ter benoeming van den Voorzitter der Kamer, voor de zitting 1854—1855, bij monde van den heer Slicher van Domburg, verslag gedaan van de volbrenging harer taak. De Commissie, op de gebruikelijke wijze bij den Koning ontvangen zijnde, heeft de eer gehad de lijst van kandidaten aan te bieden. Z. M. heeft daarop te kennen gegeven, zich onmiddellijk met het doen eener keuze te zullen bezig houden. Wordt voor kennisgeving aangenomen.

Na de voorlezing van het Kon. besluit, waarbij de heer Jhr. W. Boreel van Hogelanden benoemd wordt tot Voorzitter der Tweede Kamer, gedurende de zitting 1854—1855, vat de tijdelijke Voorzitter, de heer Anemaet, het woord op en zegt het volgende:

»Mijne Heeren!

»Een dubbele pligt rust op mij, alvorens deze plaats te verlaten.

»Een eerste, welke mij roept om den benoemden Voorzitter onzer vergadering geluk te wenschen met de eervolle onderscheiding, welke hem is te beurt gevallen, met het blijk van vertrouwen, hem wederom bij vernieuwing door de Kamer geschonken, en door de keuze des Konings bekrachtigd. Zijne leiding zij krachtig, maar die getuigt van onpartijdigheid, en die, met kalmte gevoerd, gematigdheid bevordert, zonder de vrijheid van beraadslaging te schaden.

»Hem zij bij voortduring de moed, de lust en de kracht geschonken in het wel volbrengen der belangrijke betrekking, hem opgedragen; en ons allen, Mijne Heeren, bij het eind dezer zitting het genoegen, om de verstandige leiding des Voorzitters te mogen hoogschatten.

»Een andere pligt, Mijne Heeren, om de Vergadering mijnen dank te betuigen voor de welwillende toegevendheid, mij, gedurende mijn tijdelijk voorzitterschap, bewezen.

»Naar aanleiding van art. 7 van het reglement van orde, draag ik het Voorzitterschap over, en verzoek den heer Boreel van Hogelanden deze plaats te willen innemen.»

De heer BOREEL VAN HOGELANDEN hierop den Voorzittersstoel innemende, houdt de volgende rede:

»Mijne Heeren!

»De benoeming des Konings heeft uwe keuze bevestigd, en nog eenmaal word ik tot het voorzitterschap uwer Vergadering geroepen.

»Ontvang ook thans weder, Mijne Heeren, mijn diep gevoelden dank voor die eervolle onderscheiding, voor dit vernieuwd bewijs van uw vertrouwen en, mag ik er mij mede vleijen? ook van uwe goedkeuring over de leiding aan uwe beraadslagingen in onze laatste zoo gewigtige zitting gegeven. Met regt mogen wij immer die zitting gewigtig noemen, waarin zoo vele arbeid ten einde werd gebragt, waarin zoo vele wetten zijn tot stand gekomen, door de Grondwet gevorderd, maar die nog niet bij deze Vergadering in beraadslaging waren gebragt.

»Ook in de pas aangevangen zitting wacht ons, wij mogten het uit 's Konings rede vernemen, eene moeijelijke taak, door de Grondwet ons opgelegd en welke in Nederland de belangstelling van velen in hooge mate wekt.

»De wettelijke regeling van het lager en middelbaar onderwijs zal een onderwerp van onderzoek en beraadslaging bij ons uitmaken.

»Aan die taak en aan zoo vele andere werkzaamheden, die ons ook thans weder wachten, zullen wij ons toewijden met dien ijver, met die onafhankelijkheid en onpartijdigheid, die steeds Neêrlands vertegenwoordiging moeten kenmerken en met het eenig doel, dat onze arbeid moge strekken tot waarachtige bevordering der dierbare belangen, wier behartiging ons is opgedragen.

»Mijne Heeren! De Voorzienigheid heeft ons Vaderland, in de laatste jaren, rijkelijk gezegend: terwijl elders het oorlogsvuur woedde of onrust heerschte, mogt Nederland, onder een geliefd Vorstenhuis, zich verheugen in het genot van regtmatige vrijheid: van orde en rust; terwijl elders in meer magtige rijken de belastingen stijgen of de schuldenlast vermeerdert, zien wij in Nederland, bij den bloei van vele takken van volksbestaan en welvaart, allengs onze belastingen verminderen, onze schuldenlast afnemen.

»Het ligt voorzeker niet in onze hand ons Vaderland die voorregten duurzaam te verzekeren, maar onze handelingen, door hooger wijsheid bestuurd, kunnen tot het behoud daarvan in ruime mate toebrengen. Mijne Heeren, dat onze beraadslagingen met orde, met kalmte gevoerd, tot dat doel mogen medewerken.

»Gelukkig zal ik mij achten, zoo ik door mijne leiding daartoe moge bijdragen; maar M. H., de taak, uwen Voorzitter opgedragen, ik ondervond het meer en meer, is soms moeijelijk. Stipte toepassing van het reglement van orde, doch met onpartijdigheid, met welwillendheid is, meen ik, den hem aangewezen weg, wil hij duurzaam aan zijne roeping en aan uwe verwachting beantwoorden. Maar daartoe behoeft hij, hoogere ondersteuning, ook uwe medewerking en bovenal uwe welwillendheid. Met vertrouwen roep ik die thans weder in en zal van mijne zijde geene poging onbeproefd laten, om de mij opgedragen pligten met ijver en naauwgezetheid te vervullen.

»Ik verklaar het voorzitterschap te aanvaarden.»

Zijn ingekomen twee Koninklijke boodschappen, ten geleide van even zoovele wets-ontwerpen en memorien van toelichting, als: 1o. op het Lager- en middelbaar onderwijs: en 2o. tot regeling der ministeriële verantwoordelijkheid.

Na het trekken der afdeelingen zijn door deze benoemd tot *voorzitters* de heeren Baud, van Rappard, de Man, Schimmelpenninck, v. d. Oije en de Kempenaer, tot *onder voorzitters* de heeren: Godefroi, Strens, van Bosse, Luyben en Mackay, tot leden van de commissie voor de petitiën de heeren: Donker, Sander, Meylink, van Deinse en Zylker; en tot leden van de commissie voor het adres in antwoord op de Troonrede, de heeren: Bosscha, Heemskerk, van Bosse, van Nispen en Thorbecke.

Tot leden van de huishoudelijke commissie zijn benoemd de heeren: Wintgens en Mackay, en van de Stenografische inrigting de heeren Wintgens, van Bosse en de Braauw.

Daarna is Vergadering gescheiden.

's Gravenhage, 22 September.

In deze residentie zijn aangekomen, en aan het hôtel *Paulez* afgestapt ridder W. Loewenstimm, met gevolg, komende van Petersburg, en de heer G. Welzim, mede van Petersburg.

Van wege het ministerie van oorlog is magtiging verleend, om aan de miliciens der ligting van 1851, die de vergunning tot het aangaan van een huwelijk mogten vragen, de daartoe vereischt wordende toestemming uit te reiken, met bepaling dat, zoo zij schuld op het kleedings- en reparatie-fonds mogten hebben, die eerst aan te zuiveren. Voor het geval van onvermogen zal hun evenwel die toestemming kunnen worden verleend, mits het daartoe strekkend bewijs door de bevoegde authoriteit worde overgelegd.

De Staats-commissie belast met het ontwerpen eener wet nopens de regterlijke organisatie heeft gisteren avond en heden bijeenkomsten gehouden, ten einde hare werkzaamheden voort te zetten.

Uit eene welonderrigte bron vernemen wij, dat op 1 October a. s. de spoorweglinie in de rigting van Antwerpen naar Rotterdam tot aan den Oudenbosch voor het publiek zal geopend zijn en in geregelde dienst worden gebragt. Voor de verdere dienst van Oudenbosch naar de Moerdijk zal worden voorzien door middel eener diligencedienst.

De *Amsterdamsche Courant* ontleent aan een partikulier schrijver het volgende:

«Het berigt, als zou de luit.-generaal Steenberghe in zijne betrekking van inspekteur der artillerie vervangen worden, is geheel onjuist en kan, even als hetgeen men heeft goedgevonden, daarmede in verband, mede te deelen onder de praatjes gerangschikt worden.»

Onze Amsterdamsche zuster, aldus zegt de Utrecht. Ct., ontvangt uit 's Hage een schrijven, behelzende eene quasi verbetering van 't geen vroeger is gemeld omtrent Z. M. vertrek uit het Kamp en het voornemen van den divisie generaal, om zijn pensioen te vragen. Het eerste was, meenden wij, reeds weêrsproken door ons berigt Zaturdag ll. van het vertrek der bagage van Z. M. uit het Kamp; het laatste behoefde, dacht ons, geen tegenspraak meer, nadat we Zondag ll. de benoeming van den heer v. Poolsum Booij tot buitengewoon adjudant hadden medegedeeld. De *Amst. Ct.* schijnt onze berigten omtrent beiden slechts ter loops en demi au fait, te hebben ingezien.

† † **Nijmegen**, 21 September. Gister na den middag heeft te Grave een ongeluk plaats gehad, waardoor twee huisgezinnen in den diepsten rouw gedompeld zijn. Een men verhaalt moeten twee werklieden bij het herstel eener brug, door den val zoodanig verwond zijn geworden, dat de een oogenblikkelijk, en de andere kort na het voorval, is bezweken. Beide waren gehuwd, en laten benevens hunne weduwe, twaalf kinderen na.

Per Telegraaf.

Londen, 22 Sept. Het departement van oorlog heeft officieel kennis gegeven van de landing der expeditie troepen op den 14 bij Eupatoria, op de Krim.

Berlijn, 22 Sept. Grootvorst Konstantijn wordt te Simpheropol verwacht.

Weenen, 21 Deptember. De Engelschen moeten, gens een alhier ontvangen berigt, een russisch stoomschip hebben bemagtigd, dat belangrijke depêches van Sebastopol moest overbrengen.

Jassy, 17 September. De Russen zijn geheel verdwenen uit Moldavië; noch in dit vorstendom, noch in Wallachije, noch in Dobrutscha is één Russisch soldaat gebleven. Bij hun vertrek uit Moldavië hebben zij al de bruggen over den Pruth vernield.

Ingezonden Stukken.

Aan de geachte Redactie van *de Grondwet!*

Wij vonden in uwe veelgelezen Courant van gisteren en ook in onze Utrechtsche van heden, overgenomen uit de *Schiedamsche Courant*, een artikel, sluitende met een loftuiting op den ijver, betoond door de schutterij, politie en justitie onlangs te Schiedam, waarbij slechts een enkele naam genoemd wordt, en wel die van den heer Mr. L. G. G. als Kantonregter daar ter stede. Bij die lezing kwam de vraag bij ons op, of hier ook dwaling ingeslopen is, dat evengenoemde hulp-officier juist de dagen van 8 tot September (gedurende welke immers de dagbladen meest van onrust te Schiedam gewaagden), in omtrek kwam doorbrengen, zoo als wij meenen het te weten, en hij dus krek bij den afloop van het gebeurde eerst wederkeerde.

Verre zij het van ons, dat wij dit schrijven om op loftuiting af te dingen: alleen bij het hechten van zegels daaraan, herinnerden wij ons het bovenstaande.

Utrecht, Uw waarheidlievende le[zer]

20 Sept. 54. VERAX.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 22 September 1854.

	Pct.			Pct.	
Nederland.			**Rusland.**		
Ned. W. Schuld.	2½	60 11/16 3/4 11/16	*Hope* 1798/1816	5	100
Dito Certificat. .	3	72 1/4	Dito 1828/1829	5	100
Dito Dito . .	4	90 13/16 7/8	Cert. 1831/1838	5	85
O. I. Leening. .	4		Dito Dito	4½	86
Amort. Syndic.	3½		Dito *Hope* . . .	4	77
Hand.-Maats. .	4½		Dito *Stieglitz* .	4	76
Belgie.			Dito dito 5e Ser.	4	
Certificaten. . .	2½		Inschr. Assig. .	6	
D° *Rothschild* .	2½		Certific. dito. .	6	
Frankrijk.					
Obligatiën . . .	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	18 7/16	Obligatiën . . .	4	
Dito Buitenl. .	3	37 7/8	**Oostenrijk.**		
D° Binnenl. 6/m.	3	32 15/16 33			
Bew. Sp. Com.		5 1/16	Metalliek . . .	5	69
Amort. Schuld.		4 1/16	Dito bet. Amst.	5	77
Portugal.			Dito lett. B. .	5	77
Londen nieuwe.	5	36 1/2 5/8	Dito 1847 . . .	2½	35
Dito uitgest . .	4		Dito 1851/1852	2½	35

Mexic., te Lond. 3 pct. 23 3/4, 13/16; dito Onb. 23

De omzettingen waren heden bij flaauwe stemming van geenen meldenswaardigen aard.

FRANKFORT, Donderdag 21 September. Metalliek 71 7/8; Spanje binnenl. 3 pct. 33; dito 1 pct. 18

LONDEN, Donderdag 21 September (2 ure). Consols 95 7/8, 96; Mexico N. 3 pct. 24 7/8. 25 1/8; Peru N. 4 1/2 pct. Ecuador 3 1/2, 5/8; Gren. Uitg. 6 1/8, 3/8 nom.; Spanje 3 pct. 37 3/4, 38 1/4; dito 1 pct. 18 5/8, 7/8; dito Certific. dito Passiven 4, 1/4; Russen 4 1/2 pct. 88 1/2; dito 5 Holl. 2 1/2 pct. 62; dito 4 pct. 94 1/2; Sardinie 5

Markt tamelijk vast.

PARIJS, Donderdag 21 September. Fr. 3 pct. Sp. binn. 3 pct. 33 1/8; dito 1 pct. 18 1/2.

De fondsen sloten hooger, ten gevolge van het van de ontscheping der troepen in de Krim, beurs was aangeplakt.

WEENEN, Donderdag 21 September. N. Metall. Leen. 97 1/4; Bankactien 1256; Lomb. 5 pct. Londen 11.26; dito op Parijs 137; Zilver 19.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gra[venhage]